

Troldmanden fra Revs

Af Poul Brandt, Sønderhå

Herredsfogeden og Skriverkarlen.

Oh, du undvegne og fortabte tang, din bortgang blev kort og ej lang, selv om smedens strube er aldrig så trang, han priser dig, oh tang med en sang.

Den gode Kræn smed reciterer dette vers, da han endelig efter lang tids ihærdig søgen finder sin bortkomne tang. Hvorimod smedens kone Karen er mere optaget af hvad dagen skal bringe. ”Kan vi snart blive fri for den galen op. Har du smedet talbogstaverne til det nye rålingshus på Bisgård?” Hvortil smeden replicerer: ”Ja bitte Karen, så meget nogle skønne tal. Nu skal du barsens se. (Tager tallene 1620 og hænger dem op et meget synligt sted). Sikke former, de vil gøre sig på en nykalket gav!” Tonen er lagt an. Smeden med en gemytlig spøgende og humoristiske tale og Karen som den der holder styr på det hele så det ikke render løbsk. Netop den dag, Sankt Hans aften, har folkene fra Dalgård smededag og de er ikke dukket op endnu og Karen er bekymret for om de Dalgårdfolk har ihukkommet føden. (Det var almindeligt, at gården leverede maden på smededagen).

Sådan begynder den dramatiske historie om

Christen Munk, hvor vi igennem en smededag på smedien i Revs møder storbonden fra Dalgård, Mads Dalgård, som på sådan en dag får talt med præsten, hvis ærinde er at få smedet søm til ophæng af et nyt egetræsskab. Sine, hvis datter har en frygtelig tandpine, smeden trækker tanden ud, under megen gråd. Mads møder også Maren Fly der ikke lægger skjul på at hun er i ledtog med de højere magter. Samtalen med Maren Fly ryster den gode Mads Dalgård, men talen falder meget godt i tråd med det som Mads har snakket med de andre om, nemlig, at den gode nabo til Kræn smed, Christen Munk er en Troldmand, og hvis det stod til Mads Dalgård burde Christen Munk dømmes til bålet.

Fra Smedien føres handlingen via Maren Fly til Christen Munks hus. Maren Fly vil have Christen Munk til at døbe det barn som Maren har båret i 9 måneder. Barnet er en dukke lavet i voks. Christen Munk vil ikke vide af Maren idéer selv om Maren tilbyder ham en Tyremide, fra den gamle avlstyr på Toftum. Den er godt indtørret og har kraften i sig. Munk mener ikke han kan bruge den til noget, han har sine egne opskrifter. Maren giver ikke op, hun vil så gerne se Christens Cybrianus, men den har Karen ikke

Dommen afsiges over Christen Munk.

brug for, for hun kan hverken læse tal eller bogstaver. Snakken bliver voldsommere og Christen mener at Maren fantaserer for meget, han mener, at ligesom en præst må have en bibel at holde sig til, så må en klog mand også have en bog at kigge i. Maren holder stadig på at de to må holde sammen, det ender med at Christen Munk smider Maren af gården efterfulgt af småsten, og Maren spår at Christen Munks voldsomme sind vil blive hans banemand.

Vi følger dagens gang hos Munk, hvor han hjælper Ajs Jensens kone Johanne med et dårligt knæ, giver Sevenbom, en urt, til en gravid pige der gerne vil af med fostret, får besøg helt fra Kallerup Vadested, hvor konen skal hjælpes. Det er også en dag hvor Munk får besøg af Kræn Laursen, de har en gammel sag kørende, da Christen Munk mener at Kræn Laursen stadig skylder Munks datter Margrete en mark for sin hjælp i høsten, det er en sag der ligger tre år tilbage. Diskussionen udvikler sig og Kræn Laursen lægger ikke skjul på hvad han mener og måske også hvad andre tænker om Christen Munk.

”Du er lige så røget og speget som dit rygte”. Munk spørger: Hvad skal det sige? Laursen svarer: ”Det skal sige så meget, at du er i ledtog med det slæng af trolldfolk, der mødes på

Bloksbjerg i aften”.

Diskussionen bliver mere og mere barsk og ender i et korporligt slagsmål, da Kræn Laursen stikker en kniv i Munks skulder for at bevise at Chresten Munks Modermærke er et djævlmærke. Munk trækker sig sejrrig ud af slagsmålet og Kræn Laursen må tage flugten efter spark i skridtet.

Christen får også snakket med sin nabo Kræn Smed, der ikke følger rygter og visse vasse, men mener at Christen altid har været ham en god nabo, men folk de snakker, og smeden vil give Christen et godt råd. Christen mener at folk altid har snakket, hvortil Kræn siger: ”Ja men det er værre nu, meget værre. Tiden er modnet som et æble, og som bekendt ender et æble med at rådne, hvis ikke der er nogen, der sætter tænderne i forinden. Det er, som om en selvretfærdighedens engel sætter luften i bevægelse med sine vingeslag. Det svirrer med beskyldninger om trolddom. Og mange øjne er rettet mod dig lige nu, Christen Munk, mange siger jeg”.

Munk Replikerer: ”Det er det der kan gøre en så rasende. Folk, som de er flest, er noget rak”.

”Kan du være så sikker på, at din færden er helt pletfri. Vi er jo alle syndere for Vorherre”.

Kræn Laursen og Christen Munk brydes.

”En skal have til føden”. Hertil svarer Kræn Smed: ”Det var det jeg ville sige. Så længe du er min nabo, så skal du ikke gå sulten i seng, hvis det står i min magt. Derfor skal mit råd være: ”Hold dig lidt i skindet. Brug dine hænders kraft, men vig uden om dulgte formularer og hemmelige kunster”. ”Du kan sagtens gøre dig klog, du som har din gode bestilling som smed”:

”Nu har jeg sagt, hvad der ligger mig på sinde. Tænk over det. Jeg føler, det er alvor nu. Der er noget skæbnesvangert i luften”.

Og deri havde smeden ret, for Sankt Olufs dag Lørdag den 29. juli 1620 stod Christen Christensen Munk fra Revs anklaget ved Revs herredsting, der blev holdt på herredsfogedens gård i Sindrup, for at have forvoldt andre mennesker ondt ved hjælp af trolddomskunster. Anklageren var ridefogeden på Ørum Slot, Søren Madsen. 7. august var der tillige afhøring på Vestervig Birketing og lørdag den 19. august igen i Sindrup, hvorefter han så ved et fornyet ting i Sindrup lørdag d. 2. september dømtes af de 12 kirkenævninge, som alle havde erklæret at de ikke havde noget udestående med Christen Munk.

Efter en forordning fra 1576 skulle sagen derefter prøves for to dommere på Viborg Landsting, hvilket skete lørdag den 23. september og endelig fredag den 29. september samledes befolkningen på galgebakken for at se dommen eksekveret. Det sidste forhør inden fik Christen Munk lejlighed til at indrømme sin skyld, så han alligevel kunne komme til

Herredsfogeden.

Vorherre. Til det sidste forhør var det tilladt med tortur, men brændingen var ”human” idet der blev brugt krudt, så den dømte fik en hurtig død.

Forfatteren Svend Sørensen, har med de historiske kendsgerninger, og sin egen gode måde at skrue en historie sammen på, skrevet, et godt egnsspil, der også bidrager til den lokalhistoriske forståelse, af netop den periode, hvor hekseprocesserne foregik. Svend Sørensen skriver selv i sin introduktion, at han har taget det som en selvfølge, at publikum vil se spillet med den opfattelse i baghovedet, at det er barbarisk at brænde folk. Svend siger endvidere at han ikke i stykket har brugt kræfter på at løfte pegefingre, hvorimod hensigten har været at give et indblik i det univers af tro og overtro, som beherskede thyboerne i 1600 tallet.

I den europæiske historie regnes hekseforfølgelsernes tid fra ca. 1400 til ca. 1700. I Danmark fandt de fleste hekseforfølgelser sted i begyndelsen af 1600-tallet, og i Thy faldt så godt som alle heksebrændinger i årene 1616-26, hvor en halv snes mennesker blev dømt til bålet. I

denne periode samt både før og senere var der processer, som endte med frifindelse, bl.a. blev mange frikendt ved landstinget efter at være dømt ved det lokale ting.

Et godt skuespils resultat er ikke kun afhængig af et godt manuskript, men også af en god instruktør, og Jacob Jessen, formåede på fornem vis at få de skrevne ord visualiseret, så godt at dagbladets journalist havde overskriften efter premieren ”KRUDT, KLAPSALVER OG KANONSPIL” og fortsætter; ”Årets fyrspil på Ashøje var en forrygende oplevelse”.

Bedre omtale kunne vi ikke have ønsket os, da mange timers slid og slæb fra mange amatørteaterfolk i Sydthy i sig selv fortjener ros, så er det alligevel dejligt når andre synes det er godt det man har præsteret. Så jeg vil slutte med denne lille beretning fra årets Fyrspil med Niels

Hansen fra Dagbladet: Om ”Troldmanden fra Revs”, er et stykke professionelt teaterdramatik? Det er det jo ikke, men trods alle de små fejl og skønhedspletter der er, vidner det alligevel om en stor flok mennesker fra Sydthy, der giver deres sjæl til stykket og slipper helskindet igennem.

Og intentionerne om at advare tilskuerne om en slumrende ”Mads Dahlgård” i os alle holder også hjem. Som der står i programmet: Det er kun 15 generationer siden!

”Tag på Ashøje og bliv grusom godt underholdt. Det er bedre end tv”.

Flotte ord som vi vil prøve at leve op til i næste års produktion om digteren Hans Bakgård. Så på gensyn!

Kilde: Sydthy Årbog 1997, side 102-105.